

Мав бути льотчиком, а став хірургом

Один із найвідоміших медиків краю – Михайло ПШЕНИЧНИЙ – провів за операційним столом понад пів століття.

Заслуженого лікаря України Михайла Антоновича ПШЕНИЧНОГО по праву вважають легендою рівненської хірургії. Прийшовши в обласну клінічну лікарню у 1964 році ще зовсім молодим, недосвідченим лікарем після закінчення Тернопільського медичного інституту, він пропрацював тут, допоки місяць тому не вийшов на заслужений відпочинок. Щоправда, шлях у медицину був для нього непростим...

В медицину доля вела манівцями

– Моє раннє дитинство припало на важкий період – між голодомором і початком Другої світової війни, – пригадує Михайло Антонович. – Я народився у 1936 році у місті Старокостянтинів Хмельницької області. Дітей у сім'ї було троє: брат, старший за мене на три роки, я і молодша сестра. Коли розпочалася війна, батько і дід одразу пішли на фронт. Тато був командиром кулеметного підрозділу. Під час одного з боїв отримав дуже тяжке поранення. Тому після війни вже не міг займатися кваліфікацією. Став викладати працю в дитячому будинку.

Коли закінчував школу, я опинився перед вибором майбутньої професії. Треба було вибрати між

Робота чергувалася з навчанням

ці навчання внаслідок невеликого приземлення літак, у складі екіпажу якого він був, розбився. Михайло Пшеничний отримав численні травми і довго лікувався в Іркутському військовому госпіталі. З армії його комісували.

– Я став інвалідом Радянської армії, хоча мав всі шанси стати пілотом. Мені подобалося літати. А от мій старший брат все життя пропрацював у авіації. Щоправда, цивільній. Дядько був військовим льотчиком, – розповідає Михайло Антонович. – Та від долі не втечеш. Хоча про медицину я раніше навіть і не думав, та, пролежавши чотири місяці в госпіталі й спостерігаючи за роботою лікарів, зрозумів: це те, що мене цікавить. У 1964 році закінчив Тернопільський медінститут, приїхав на роботу в обласну клінічну лікарню

ще й досі. І до сьогодні у нас проводяться реконструктивні, органозберігаючі операції на тонкому кишківнику і шлунку, які впровадили після мого стажування у засновника української хірургічної школи Олександра Шалімова.

Першим в Україні працював із лазерним скальпелем

Цікаво, що саме Михайло Антонович Пшеничний був першим хірургом в Україні, який почав працювати з лазерним скальпелем.

– Цей апарат виготовляли на військовому заводі у Куйбишеві. На той час він був надсучасним і абсолютно недоступним звичайним лікарям, – усміхається Михайло Антонович. – До нас лазерний скальпель потрапив випадково. Так сталося, що головний інженер заводу був нашим земляком і під час відвідин рідного міста потрапив до мене на операційний стіл. Операція пройшла вдало, тож він вирішив на знак подяки зробити нам такий подарунок.

Лазерний скальпель – дуже потужний і цікавий апарат. Для того, щоб почати з ним працювати, мені потрібно було пройти двомісячне навчання в Московському інституті вдосконалення лікарів. Була ще одна суттєва проблема: до апарата потрібен був спеціально тонований у чорний колір інструмент

Семенюка) – єдиний в області, де проводять операції на щитоподібній залозі за розробленою мною методикою, – з гордістю розповідає хірург.

Михайло Антонович запровадив і низку сучасних оперативних методик, які використовуються при захворюваннях органів травлення. Серед них – діагностична лапароскопія, методики органозберігаючих операцій при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки (ДПК), реконструктивні операції на шлунку та ДПК. Запропонував нову методику вшивання холедоху при його операційних ускладненнях після ваготомії. Він є автором багатьох наукових статей і рацпропозицій. За багаторічну плідну працю нагороджений багатьма відзнаками.

Більш як десять тисяч операцій і врятованих життів

Після того, як у 2000 році Михайло Антонович перейшов на посаду лікаря-хірурга Центру, він продовжував навчатися і навчати інших. Його золоті руки цінували, його досвід переймали. Серед учнів Михайла Пшеничного був і один із його синів. Сергій Михайлович тривалий час працював поряд із батьком. І хоча нині він і сам уже досвідчений хірург, пригадує свої перші кроки в професії.

– У шкільні часи я часто приходив до батька в лікарню, – розповідає він. – Тато мені екскурсії проводив, показував, зацікавлював. І це суттєво вплинуло на мій подальший вибір професії. Хоча одразу після школи я не потрапив до медичного

нився перед вибором майбутньої спеціальності. Треба сказати, що в Старокостянтинові було багато військовослужбовців, яких всі дуже поважали. Не дивно, що ми, на той час вже десятикласники, теж мріяли про військову кар'єру. Тому (разом із п'ятьма моїми друзями) вирішили вступати до Хмельницького танкового училища.

Але реальність виявилася не такою романтичною. Ми всі дні проводили на танкодромі, жили у палатках, страшенно втомлювалися, щодня змиваючи з машин тонни грязюки. Через шість місяців навчань, коли до прийняття присяги залишалося не так багато часу, батьки порадили мені кидати військову кар'єру і повертатися додому.

Із війська я пішов, та через кілька місяців мене забрали до армії й направили служити аж у Читинську область. До кінцевого пункту призначення, станції Антипіха, їхали товарними вагонами 17 днів. Коли виїздили із Шепетівки, була ще тепла осінь, а коли прибули у Маньчжурію за вікном стояв 30-градусний мороз. Я знову потрапив у танкові війська, де благополучно прослужив 5 чи 6 місяців. І тут... новий поворот долі. Мені, як солдату із завершеною середньою освітою, запропонували стати курсантом Іркутського училища авіаційної геодезії. Так я із танкових військ перейшов у авіацію. На той час думав, що саме вона й буде справою мого життя...

Але й авіатором нашому герою бути не судилося. Вже наприкін-

ці роки працював в авіаційній школі я не потрапив до медичного інституту. Почав із політехнічного. Але після армії вирішив все-таки поступати у медичний. Щоб, як кажуть, продовжити хірургічну династію. Головне – мене було кому навчити. Так, я працював поруч із батьком. Це з одного боку добре. Бо він мене вчив, підказував, розказував. А з іншого – дуже важко, тому що відчуваєш величезну відповідальність.

Йому було в кого вчитися

Після проходження інтернатури Віктор Михайлович Вельський, який на той час очолював обласну лікарню, запропонував мені залишитися у Рівному. Ніколи не шкодував про це, адже тут працювали найкращі лікарі, які ділилися з нами своїм багатим досвідом. Крім Віктора Михайловича Вельського і Євгена Максимовича Борового, нами опікувалися Петро Григорович Андерман, Віра Миколаївна Красномоветь, Марк Пінхусович Шейнбаум. Це були дуже цікаві, надзвичайно інтелегентні особистості, лікарі широкого профілю, глибоко освічені люди з колосальним досвідом, які вчили нас, молодих спеціалістів.

У той час обладнання для діагностики майже не було. Та це компенсувалося знаннями та досвідом, а інколи й інтуїцією лікаря, який самостійно мусив детально вивчити історію хвороби, багато віддати обстеженню та розмові з пацієнтом, аби розібратися, що саме є причиною тієї чи іншої недуги.

Мені колись дорікали, чому я годину спілкуюся з одним хворим, на що відповідав: «Інакше не можна». Причому спілкування з хворим має бути максимально доброзичливим, із співчуттям і розумінням – так мене вчили.

Тру, я двічі їздив до провідних клінік Москви. Вивчав методику проведення складних операцій на товстому кишківнику. Був і в столиці Вірменії, де працює потужний проктологічний центр. Тільки після того, як ми успішно почали проводити такі операції у Рівному, запропонував адміністрації лікарні відкрити Центр проктології. Мені

дали «добро» і створили центр на 10 ліжок. Так продовжувалося й надалі. Через якийсь час настала черга відділення серцево-судинної хірургії, Центру шлунково-кишкових кровотеч та ендоскопії і так далі. Але все це, звичайно, відбувалося тоді, коли я вже завідував відділенням. Тобто мав достатньо досвіду і можливостей доводити власну точку зору.

Посаду завідувача відділення хірургії органів травлення та ендокринології Михайло Пшеничний обійняв у 1983 році. Приблизно в той час відбувся суттєвий прорив і в поповненні підрозділу новою діагностичною апаратурою.

– Для того, щоб створити Центр ендоскопії, необхідно було сучасне обладнання, – продовжує розповідь хірург. – З великими труднощами ми отримали три японських фіброскопи, завдяки яким можна було швидко поставити точний діагноз. До речі, один із цих фіброскопів працює у лікарні

на території нашого авіаційного технічного училища. Це дуже цікавий і чорний інструментарій і хороший захист для очей. Інструменти нам виготовили на високовольтному заводі. Але все одно вони не тонулися як слід. Якось під час однієї з операцій лазерний промінь відбився і спалив мені сітківку ока. У результаті після кількох років успішного використання лазерного скальпеля

ми змушені були відмовитися від нього. Що цікаво, академік Шалімов приїздив до нас подивитися, як працює це обладнання. Пізніше теж придбав його у свій центр. Це був уже другий лазерний скальпель в Україні.

Михайло Пшеничний очолював відділення шлунково-кишкового тракту і ендокринології до 2000 року. За цей час підрозділ досяг загальноукраїнського визнання – його було нагороджено грамотою Міністерства охорони здоров'я України як одне з кращих хірургічних відділень країни.

– У мене був чудовий колектив. Проводилося дуже багато операцій. І до сьогодні наш центр (зараз обласний Центр планової хірургії та трансплантології імені Юрія

на території нашого авіаційного технічного училища. Це дуже цікавий і чорний інструментарій і хороший захист для очей. Інструменти нам виготовили на високовольтному заводі. Але все одно вони не тонулися як слід. Якось під час однієї з операцій лазерний промінь відбився і спалив мені сітківку ока. У результаті після кількох років успішного використання лазерного скальпеля ми змушені були відмовитися від нього. Що цікаво, академік Шалімов приїздив до нас подивитися, як працює це обладнання. Пізніше теж придбав його у свій центр. Це був уже другий лазерний скальпель в Україні. Михайло Пшеничний очолював відділення шлунково-кишкового тракту і ендокринології до 2000 року. За цей час підрозділ досяг загальноукраїнського визнання – його було нагороджено грамотою Міністерства охорони здоров'я України як одне з кращих хірургічних відділень країни. У мене був чудовий колектив. Проводилося дуже багато операцій. І до сьогодні наш центр (зараз обласний Центр планової хірургії та трансплантології імені Юрія

Дружина Михайла Антоновича, Алла Іванівна, теж медик з великим стажем. Вона кілька років як вийшла на пенсію. До цього працювала лікарем-лаборантом відділення клінічної лабораторної діагностики РОКЛ. Старший син Пшеничних – Валерій, щоправда, не обрав цю професію. Він знайшов поклонання в іншому – закінчив політехнічний інститут. Зараз – успішний підприємець, мешкає в Луцьку. Внуки Михайла Антоновича вже дорослі. Наталя (донька Валерія) працює вчителем іноземної мови, син Сергія Олександр у цьому році завершив навчання у Львівському політехнічному інституті, де вивчав ІТ-технології. Головна особливість цієї дружної родини в тому, що тут розуміють одне одного, цінують теплі стосунки та родинний затишок.

За час роботи в обласній клінічній лікарні Михайло Пшеничний провів понад десять тисяч операцій, врятував сотні життів, навчив ціле покоління хірургів. Йому є що згадати і є чим пишатися.

Неля ЗАБОЛОНА,
«Медичний вісник»